

14.07.2023

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1478
Toplantı Tarihi/Sayısı : 13.6.2023/207
Karar Numarası : 2023/501
Başvuran : K. S.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Kahramanmaraş Valiliği (Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvuranın kendisine disiplin cezası verilmesi nedeniyle sağlık temelinde ayrımcılık yasasının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Kahramanmaraş Ekinözü İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünde veri hazırlama ve kontrol işletmeni (VHKİ) olarak çalıştığını, *bipolar duygulanım bozukluğu* hastası olduğunu, iş arkadaşıyla yaşadığı tartışma nedeniyle kendisine kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verildiğini, sağlık durumundan dolayı bu cezanın verilmesinin hukuksuzluk olduğu ve ayrımcılığa yol açtığını,

b. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfından, Genel İdari Hizmetler Sınıfına geçtiğini ve sağlık durumu uygun olsaydı öğretmenliği bırakmasının hayatın olağan akışına uygun olmayacağını, ekte yer alan sağlık raporları ve kullandığı reçeteli ilaçların hastalıkla mücadele ettiğini ispatladığını,

c. *Manik* döneme girdiğinde ilaçların dozunu değiştirmesi ve daha az hareket etmesi gerektiğini, bu dönemlerde bazen işe gidemediğini, disiplin cezasına konu olay öncesi ve sonrasında aldığı sağlık raporlarının hastalığının *manik* dönemini yaşadığını gösterdiğini, ilaç tedavisinin yanı sıra psikiyatristten psikoterapi tedavi desteği aldığını, her ay ulaşım masraflarıyla beraber gelirinin üçte birinden fazlasını tedavi için harcadığını, sağlıklı bir bireyin tedavisi için bu kadar yüksek meblağ harcamayacağını ve bu durumun sağlıklı olmadığını ispat ettiğini, disiplin cezasına konu eylemi kasıtlı olarak değil hastalığın etkisiyle gerçekleştirdiğini iddia ederek gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Kahramanmaraş Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuran ile aynı birimde çalışan personel arasına sözlü tartışma yaşandığı ardından başvuranın

personeler fiili müdahalede bulunduğu ve personelin darp raporu aldığı,

b. Ekinözü Kaymakamlığınca yapılan disiplin soruşturması sonucu başvuranın fiili müdahalesinin sübuta erdiği, sübuta eren fiilin 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/D/1 maddesinde yer alan “*İş arkadaşları veya iş sahiplerine hakarete bulunmak veya bunları tehdit etmek*” kapsamında olduğunun anlaşıldığı, *bipolar duygulanım bozukluğu* hastalığı göz önüne alınarak kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının en alt sınırı olan bir yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile tecziye edilmesi teklifi getirildiği, bu doğrultuda dosyanın İl Milli Eğitim Disiplin Kurulunda görüşülerek kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile tecziye edilmesi yönünde karar verildiği, başvuranın itirazının Yüksek Disiplin Kurulu tarafından reddedildiği,

c. İzah edildiği üzere yapılan soruşturma sonucunda isnat olunan fiillerin sübuta erdiği, sübuta eren fiiller nedeniyle ilgilinin sağlık durumu göz önünde bulundurularak teklif getirildiği, getirilen teklif doğrultusunda yapılan işlemlerin hukuka uygun olduğunun anlaşıldığı ifade edilmiştir.

4. Muhataptan alınan yazılı görüş başvurana 20/1/2023 tarihinde tebliğ edilmiş, başvuran yasal süre içerisinde herhangi bir cevap sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın “*Kanun önünde eşitlik*” başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. ...”

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “*Tanımlar*” başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendi şöyledir:

“d) Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi ifade eder.”

7. 6701 sayılı Kanun'un “*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. ... (4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.”

8. 6701 sayılı Kanun'un “*Ayrımcılık türleri*” başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“(1) Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır: a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c) Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık”

9. 6701 sayılı Kanun'un “*Ayrımcılık yasağının kapsamı*” başlıklı 5'inci maddesinin üçüncü fıkrası

şöyledir:

“Kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri ve bunlar tarafından yetkilendirilenler, taşınır ve taşınmazları kamuya açık bir şekilde sunarken bu malları edinmek veya kiralamak isteyenler ile bunlar hakkında bilgi almak isteyenler aleyhine, bunların kiralanması, kira akdinin şartlarının belirlenmesi, kira akdinin yenilenmesi veya sona erdirilmesi, satışı ve devri süreçlerinin hiçbirinde ayrımcılık yapamaz.”

10. 6701 sayılı Kanun'un “Kurumun görevleri” başlıklı 9/1-g maddesinde “Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. 6701 sayılı Kanun'un “Başvurular” başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında “Ayrımcılık yasağı ihlalinde zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir” hükmünü haizdir. Başvuranın dilekçesinden, 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden sağlık temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Yapılan inceleme neticesinde başvurunun esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmesine varılmıştır.

12. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelere göre herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden eşit bir şekilde yararlanma; ayrımcılığın her türüne, şiddet ve taciz uygulamalarına karşı korunma hakkına sahiptir. Bu bağlamda İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 2'nci maddesi: “Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, bu bildirgede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir.” hükmünü haizdir.

13. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre; “Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.” Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında; ayrımcılık, objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, Willis/Birleşik Krallık, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48). Farklı muamelenin objektif ve makul bir nedene dayanması hususu ise AİHM tarafından belirli kriterler çerçevesinde değerlendirilmektedir.

14. Anayasa'nın 10'uncu maddesi eşitlik ilkesini güvence altına alırken 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin birinci fıkrası herkesin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşit olduğunu hükme bağlamış, yine Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrası cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığı yasaklamıştır.

15. Bir kişinin hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını sağlık durumu nedeniyle engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muamele sağlık durumu temelinde doğrudan ayrımcılık oluşturmaktadır [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK) Ayrımcılık Temelleri Serisi No:10, Sağlık Durumu Temelinde Ayrımcılık, s.5].

16. Ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinin kanıtlanması, ayrımcılık kendini açık ve kolayca tespit edilebilen bir şekilde göstermediğinden oldukça güçtür. AİHM bu açıdan *makul şüphe bırakmayacak* bir kanıt standardı kabul etmiştir. Mahkemeye göre kanıtlanma yeterince güçlü, açık ve birbiriyle uyumlu çıkarsamalardan ya da yeterince çürütülememiş maddi olgulardan oluşabilecektir (AİHM, *Nachova ve Diğerleri/Bulgaristan*, B. No: 43577/98-43579/98, 6/7/2005, para. 147). AİHM, bir başvuranın farklı bir muameleye maruz kaldığını en azından *kanıt başlangıcı* olarak adlandırılabilir bazı kanıtlarla ortaya koyduğu durumda bu farklı muamelenin yapılıp yapılmadığının ya da haklı olup olmadığının ispatlanmasının karşı tarafa ait olacağını belirtmektedir (AİHM, *Chassagnou ve Diğerleri/Fransa*, B. No: 25088/94- 28331/95-28443/95, 29/4/1999, para. 91-92).

17. İspat yüküyle ilgili olarak, 6701 sayılı Kanun'un 21'inci maddesinde de “*Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir*” hükmü yer almaktadır. Bu çerçevede, Kuruma yapılan başvurularda ispat yükünün yer değiştirmesi için başvuranın iddiasının gerçekliğine dair kuvvetli emareler ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması gerekmektedir.

18. Somut olayda başvuran, *bipolar duygulanım bozukluğu* hastalığı olmasına rağmen iş arkadaşıyla yaşadığı tartışma sonucunda hakkında disiplin soruşturması başlatıldığını, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası aldığını ve sağlık temelinde ayrımcılığa uğradığını iddia etmektedir. Ekinözü Kaymakamlığının oluru ile başlatılan disiplin soruşturması sonucunda; başvuran ile iş arkadaşı arasındaki sözlü tartışma akabinde başvuranın iş arkadaşına fiili müdahalede bulunduğu darp raporu ve tanık beyanlarıyla sübut bulunmuştur. Soruşturmacı, başvuranın iş arkadaşının başvurana “*Sen başkasının avukatı mısın?*” cümlesini beyan etmesinin söz konusu ifade hakaret olmasa da başvuranın özel durumundan dolayı rahatsızlığını tetiklediği kanısına varmıştır. Başvuranın iş arkadaşına fiili müdahalede bulunduğu sübut bulduğundan sübuta eren fiilin 657 sayılı Kanun'un 125/D/1 maddesinde geçen “*İş arkadaşları veya iş sahiplerine hakarete bulunmak veya bunları tehdit etmek*” kapsamında olduğu anlaşılmış; başvuranın *bipolar duygulanım bozukluğu* hastalığı dikkate alınarak, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının en alt sınırı olan 1 yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmiştir.

19. 657 sayılı Kanun'un “*Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller*” başlıklı 125/D maddesinde; “*Kademe ilerlemesinin durdurulmasının fiilin ağırlık derecesine göre memurun bulunduğu kademe ilerlemesinin 1-3 yıl durdurulması olduğu*” belirtilmiştir. Başvuranın iş arkadaşına fiili müdahalede bulunduğu sübut bulduğu, söz konusu eylemine karşılık olarak verilmesi gereken disiplin cezasının kademe ilerlemesinin durdurulması olduğu ve başvurana verilen disiplin cezasının mevzuat kapsamında kaldığı, ayrıca 1-3 yıl arasında verilen kademe ilerlemesinin durdurulması

cezası en alt sınır ile uygulandığından karar aşamasında başvuranın *bipolar duygulanım bozukluğu* hastalığının göz önünde bulundurulduğu görülmektedir.

20. Sağlık temelinde ayrımcılık yasağı kapsamında değerlendirme yapabilmek için başvuranın iddiaları ile sağlık durumu arasında bir ilişki olup olmadığını ele almak gerekmektedir. Başvuranın iş arkadaşına fiili müdahalede bulunması sonucu kendisine mevzuat kapsamında disiplin cezası verildiği, disiplin cezası verilmesinin hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını sağlık durumu nedeniyle engelleyen veya zorlaştıran farklı bir muamele olmadığı, idari ve yönetsel süreçlerden kaynaklandığı, dolayısıyla verilen disiplin cezasının başvuranın sağlık durumuyla ilişkili olmadığı değerlendirilmektedir. 6701 sayılı Kanun'un 21'inci maddesi gereğince başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emare ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması beklenmektedir. Ancak mevcut olayda başvuranın sağlık durumu nedeniyle kendisine ayrımcılık yapıldığına ilişkin bir delil veya emare sunamamıştır.

21. Başvuranın iş arkadaşına fiili müdahalede bulunması sonucu mevzuat kapsamında kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olup sağlık temelinde ayrımcılığa uğradığı iddiasını destekler mahiyette bir delil ortaya koyamadığından iddialarının salt söylem boyutunda kaldığı değerlendirilmiştir. Sonuç olarak başvurana uygulanan disiplin cezasıyla ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILMADIĞINA ,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

13/6/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Aışan TIRYAKI
II. Başkan

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTI
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi